

думки стосовно шлюбу та сім'ї. Завдяки їм змінилося розуміння основ сім'ї: вона має ґрунтуватися не на «божественному провидінні», а на особистому виборі людини.

Література

1. Карабанова С. Теория и практика домоведения: Конспект лекций [Электронный ресурс] / С. Ф. Карабанова // Режим доступа: http://abc.vvsu.ru/Books/I_domoved/
2. Минеева О. Фамилистика. Обзор научных представлений о семье / О. Минеева, А. Лидерс // Социальный психолог. – 2011. – №1. – С. 19-59.

Проніна Вікторія Олександрівна
аспірант кафедри психології
Донецького національного
університету імені Василя Стуса

ПРО ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СЕМАНТИКИ У СУБ'ЄКТИВНОМУ КОНТЕКСТІ ПОБУДОВИ НАУКОВОГО ЗНАННЯ (НА ПРИКЛАДІ КОНЦЕПЦІЙ О.М. ЛЕОНТЬЄВА ТА С.Л. РУБІНШТЕЙНА)

З недосконалості процедур лексичного аналізу через відсутність його критеріїв впливає, що значення слова – це тільки деякий мисленнєвий конструкт – набір сенсів, тому що слово – фізична оболонка, що містить поняттєву дефініцію [1]. За думкою М.І. Костомарова кожне слово по-різному осмислюється суб'єктами, тому поняттєва дефініція, або смисловий код, є важливою.

Доречно відзначити, що назва даного есе є тавтологічною, тому що семантику ми розглядаємо за традицією логіків-семантиків починаючи з Петра Іспанського (Іван ХХІ), які семантику розглядали як контекстний смисл, але здається доречним підкреслити абсолютну унікальність тих гносеологічних добутоків, які створює вчений розум. Крім того, у роботі свідомо не проводиться поняттєвий аналіз використаних термінів, через особливості встановленого формату викладу.

Поняття розглядається С.І. Ожеговим та Н.Ю. Шведовою як логічно оформлена загальна думка про клас предметів та явищ [4, с.561], а термін як назва визначеного поняття при позначенні речей [4, с.795], тобто можна сказати, що терміни здобуваються з поняттєвої маси, як метал с руди.[5, с. 6]

Також, поняття визначають як одну з форм відображення світу у мисленні, тобто процес формування та використання понять опиняється під великим суб'єктивним впливом дослідника, навіть коли останній керується лише об'єктивними науковими принципами. Нерідко, коли термін запозичують з іншого наукового напрямку або галузі, він втрачає однозначність та точність, тому що він входив до певної позаконтекстної системи. Необхідність розгляду термінів у рамках контексту обґрунтовується думкою В.А. Канке, слова

володіють смислом, або мають значення лише в контексті з думкою суб'єкта, це здійснюється тоді, коли смисл слова набуває значення для суб'єкта, також про це говорить і Н. Мулуд [2, 3].

Загалом, наприклад, щодо лінгвістичної термінології О.С. Ахманова зазначає незадовільне використання термінологічного апарату, він невпорядкований та непослідовний, необхідним є його вдосконалення [5, с.6]. Подібна тенденція спостерігається і в такій окремій науці як психологія.

Враховуючи вищезазначене бачиться, що уточнювати категоріальний апарат кожного разу, коли він опиняється під впливом природних змін не є раціональним. З іншого боку можливо йти нарівні з динамікою його трансформвань та ввести «контекстуальну константу», яка буде відображати позицію окремого дослідника під унікальним номером, з яким можливі математичні розрахунки для визначення положення визначеної наукової концепції серед багатьох інших. Таким чином, на практиці кожен термін необхідно буде вживати з посиланням на дослідника, що його розробляв, або переосмислював, та індивідуальний номер поняття, а загальна матрична база знаходитиметься у загальному доступі в мережі Інтернет, працювати з якою матимуть змогу люди зі всього світу. Так буде вирішена проблема багатозначності наукового термінологічного апарату та оптимізована робота вчених.

Повертаючись до згаданої психологічної науки розглянемо приклад, коли одне й те саме поняття («мотив») в одній концепції (у психологічній теорії діяльності) по-різному розглядається двома засновниками цього напрямку: С.Л. Рубінштейном та О.М. Леонтьєвим. Візьмемо до аналізу поняттєві ознаки-символи наступних визначень:

Мотив (за О.М. Леонтьєвим) – предметна потреба.

Потреба (за О.М. Леонтьєвим) – стан організму, що виражає його об'єктивну потребу у додатку, що лежить зовні.

Нужда (за О.М. Леонтьєвим) – реальний стан організму, який виражає необхідність визначення змін для свого носія [6].

Мотив (за С.Л. Рубінштейном) – спонукання, джерело дії.

Потреба (за С.Л. Рубінштейном) – усвідомлювана потреба, що служить вихідним спонуканням до дії.

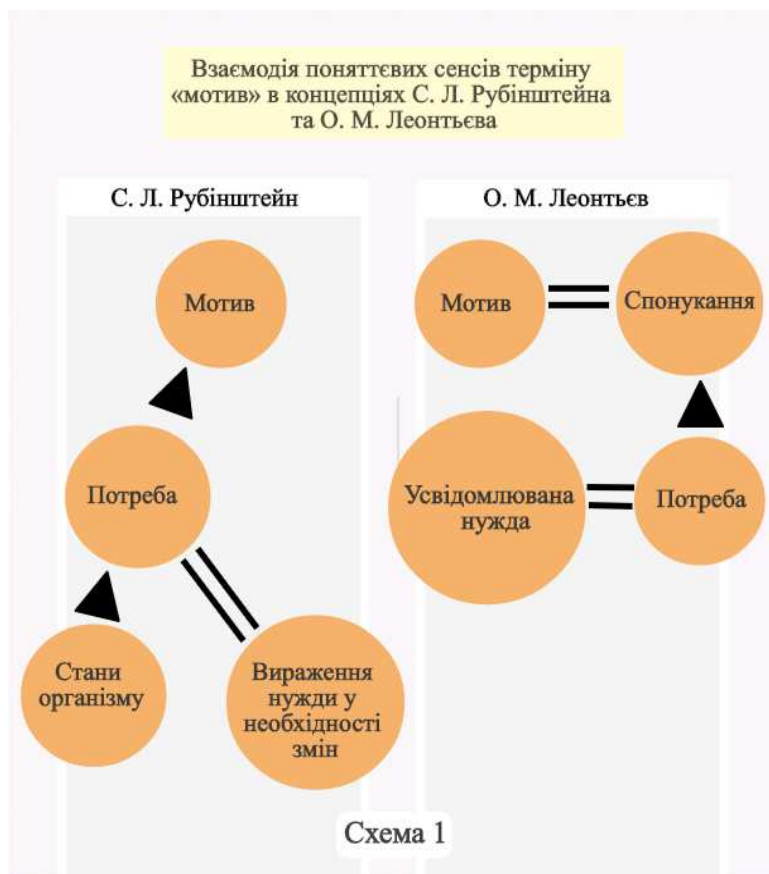
Спонукання до дії (за С. Л. Рубінштейном) лежить у потребі [7].

Ми взяли лише декілька визначень дослідників з найближчими один до одного поглядами і вже помітною є різниця у поняттєвих смислах.

Мотив за О.М. Леонтьєвим – це похідна потреб, які є одним зі станів організму та прирівнюються до виразу потреби у необхідності змін.

Мотив за С.Л. Рубінштейном прирівнюється до спонукань, які є похідними від потреб, а останні прирівнюються до усвідомлювання потреби.

Нижче (див. Схему 1.) наочно можна побачити різницю у підходах двох дослідників.

Такий аналіз можна та потрібно продовжувати, встановлюючи взаємозв'язки між поняттями та термінами в рамках однієї концепції та розглядаючи методологічні рівні, на яких зустрічаються ці терміни та поняття. Навіть у випадку відсутності можливості встановити автора терміну, або його хронологічне виникнення, встановити співвідношення його значення зі значеннями інших термінів ми зобов'язані.

Література

1. Виноградов В.В. Лексикология / В.В. Виноградов, ред. А.Н. Тихонов, Т.В. Романенко. – М.: «Издат-Информ», 1996. – С. 21.
2. Канке В.А. Философия. 2-я ч. / В.А. Канке. – М.: «Логос», 1996. – С. 15.
3. Мулуд Н. Анализ и смысл / Н. Мулуд. – М.: «Прогресс», 1979. – С. 325.
4. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка / С.И. Ожегов, Н.Ю. Шведова. 4-е изд. (дополн.). – М., 1998.
5. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – М.: «Сов. энц.», 1966.
6. Леонтьев А.А. Алексей Николаевич Леонтьев: деятельность, сознание, личность / А.А. Леонтьев, Д.А. Леонтьев, Е.Е. Соколова. – М.: Смысл, 2005.
7. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – Издательский дом «Питер», 1999.